

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนชาวไทยภูเขาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษากิ่งอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนชาวไทยภูเขาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษากิ่งอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนชาวไทยภูเขา

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ โรงเรียนประถมศึกษาที่มีนักเรียนเป็นชาวไทยภูเขา มากกว่าร้อยละ 50 ในกิ่งอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปีการศึกษา 2533 จำนวน 6 โรงเรียน โดยมีบุคลากรที่ให้ข้อมูลแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

1. ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 6 คน
2. ครูผู้สอน จำนวน 13 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

1. แบบสำรวจสภาพทั่วไปของโรงเรียนและชุมชน

2. แบบสัมภาษณ์ 2 ชุด ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน 1 ชุด และสัมภาษณ์ครูผู้สอน 1 ชุด ซึ่งมีหัวข้อในการสัมภาษณ์ดังนี้คือ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พฤติกรรมการใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการสอนซ่อมเสริม

3. แบบสังเกตสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู เป็นแบบตรวจสอบรายการและบันทึกรายละเอียดโดยทำการสังเกตในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พฤติกรรมการใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการสอนซ่อมเสริม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจสภาพทั่วไปของ โรงเรียนและชุมชน สัมภาษณ์ผู้บริหาร สัมภาษณ์ครูผู้สอน และสังเกตสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูด้วยตนเอง ในการสังเกตสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดเวลาสังเกตคนละ 3 ครั้ง โดยทั้งช่วงการสังเกตแต่ละครั้งประมาณ 1-2 สัปดาห์

การเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูล โดยวิเคราะห์สภาพทั่วไปของ โรงเรียนและชุมชน ความคิดเห็นของ ผู้บริหารและครูผู้สอน เกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนชาวไทยภูเขา และผลที่ได้จากการสังเกตสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนชาวไทยภูเขา โดยการนำมาจัดประเภทหาความสอดคล้องตลอดจนใช้วิธีการเชื่อมโยงข้อมูล นำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจสภาพทั่วไปของ โรงเรียนและชุมชน แบบสัมภาษณ์ ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน และแบบสังเกตสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู จะนำเสนอข้อมูลเป็น 3 ตอนดังนี้

1. สภาพทั่วไปของชุมชนและโรงเรียน
2. สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู
3. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน

1. สภาพทั่วไปของชุมชนและโรงเรียน

กิ่งอำเภอบางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4 ตำบล ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขา แต่ละเผ่ามีประเพณีและวัฒนธรรมแตกต่างกัน การสื่อสารระหว่างเผ่าใช้ภาษาไทยใหญ่ อาชีพของชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่ ได้แก่ การทำเกษตรกรรม แบบพึ่งธรรมชาติ ซึ่งขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างถูกวิธี ทำให้ได้ผลผลิตต่ำ การคมนาคมขนส่งโดยทั่วไปค่อนข้างลำบากโดยเฉพาะในฤดูฝน

โรงเรียนประถมศึกษาที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 6 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านคลองผ่าน โรงเรียนบ้านรุ่งอรุณ โรงเรียนบ้านดอนศิลา โรงเรียนบ้านแล้งธารา โรงเรียนบ้านผางาม และโรงเรียนบ้านเนินหลวง มีสภาพโดยทั่วไปดังนี้

1. สภาพภูมิประเทศ

เนื้อที่ของโรงเรียนมีขนาด 2-12 ไร่ ตั้งอยู่บนเนินเขาเป็นส่วนใหญ่ การคมนาคมระหว่างโรงเรียนกับตัวกิ่งอำเภอยังใช้เวลาประมาณ 30 นาที ถึง 5 ชั่วโมง

2. อาคาร

อาคารเรียนมีทั้งที่เป็นอาคารถาวร อาคารกึ่งถาวรและอาคารชั่วคราว โดยโรงเรียนที่มีอาคารเรียนเป็นอาคารไม้ถาวรมี 1 โรงเรียน อาคารชั่วคราว 3 โรงเรียน อีก 2 โรงเรียน มีทั้งอาคารถาวรและอาคารกึ่งถาวร มีอาคารเอนกประสงค์ 1 โรงเรียน

ห้องเรียนแต่ละโรงเรียนมีจำนวน 2-6 ห้อง ทุกโรงเรียนมีบ้านพักครู โดย 3 โรงเรียนมีบ้านพักครูแบบชั่วคราว จำนวนโรงเรียนละ 1 หลัง อีก 3 โรงเรียนมีบ้านพักครูแบบถาวร จำนวน 1-10 หลัง มี 1 โรงเรียนที่มีบ้านพักภารโรงมีเรือนนอน 1 หลัง ห้องส้วมครูและนักเรียนมีโรงเรียนละ 2-10 ห้อง

ขนาดโรงเรียนเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กจำนวน 4 โรงเรียน และเป็นโรงเรียนขนาดกลางจำนวน 2 โรงเรียน

3. นักเรียน

มีนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 1 โรงเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 (ยกเว้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 5) จำนวน 1 โรงเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3 และ 5 จำนวน 2 โรงเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 จำนวน 2 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนโรงเรียนละ 28-148 คน

4. ครู

ครูทุกคนมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวนโรงเรียนละ 2-9 คน

2. สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู

จากการวิเคราะห์สภาพการจัดชั้นเรียนของกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนทั้ง 6 โรงเรียน สามารถแบ่งโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1. โรงเรียนที่มีจำนวนชั้นเรียนครบชั้น กล่าวคือ มีชั้นเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ซึ่งมีจำนวน 1 โรงเรียน โดยโรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนขนาดกลาง มีครูครบชั้นและลักษณะพิเศษแตกต่างจากโรงเรียนอื่น ๆ โดยเป็นโรงเรียนประถมศึกษาแบบพึ่งตนเองไว้แก่เรียนชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ เข้าเรียนและพักประจำในโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนนี้ พบว่า ทางโรงเรียนได้จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ ได้ประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะโครงการส่งเสริมการเกษตรภายในโรงเรียน ในขณะเดียวกันโรงเรียนมีเวลาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนค่อนข้างจำกัด เมื่อเทียบกับเวลาเรียนของโรงเรียนอื่น ๆ เนื่อง

จากครูและนักเรียนจะต้องช่วยกันทำงานเกษตรกรรมแขนงงานต่าง ๆ ของโรงเรียน ตั้งแต่เวลา 14.00-16.30 น. ทุกวัน แต่สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนนี้ไม่ได้มีความแตกต่างอย่างเด่นชัด เมื่อเทียบกับโรงเรียนอื่น ๆ

2. โรงเรียนที่มีจำนวนชั้นเรียนไม่ครบชั้น มีจำนวน 5 โรงเรียน ในจำนวนนี้มีอยู่ 4 โรงเรียนที่ใช้กระบวนการเกณฑ์เด็กเข้าเรียนแบบปีเว้นปี แต่โรงเรียนเหล่านี้มีครูไม่ครบชั้นเรียน กล่าวคือ ครูบางคนต้องสอนถึง 2 ชั้นเรียน ซึ่งลักษณะการสอนของครูที่สอน 2 ชั้นเรียนนี้ พบว่า ครูจะนำเด็กมาเรียนในห้องเรียนเดียวกัน แต่แบ่งห้องเรียนเป็นชั้นเรียนและครึ่งห้อง โดยครูจะสอนนักเรียนชั้นใดชั้นหนึ่งก่อนแล้วมอบหมายงานให้ทำ จากนั้นก็จะสอนอีกชั้นหนึ่งที่อยู่ จากปัจจัยดังกล่าวจึงส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูพอสมควร เพราะไม่สามารถจัดกระบวนการสอนได้อย่างเต็มรูปแบบ

สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูในกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนทั้ง 6 โรงเรียน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ด้านการเตรียมการสอนนั้น พบว่า ครูทุกโรงเรียนมีการเตรียมการสอน โดยการศึกษาหลักสูตร คู่มือครู แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้จัดทำบันทึกการสอน

ด้านการนำเข้าสู่บทเรียนนั้น ครูใช้วิธีการสร้างความสนใจของนักเรียนด้วยการทบทวนบทเรียนเก่า ชักถามปัญหา ร้องเพลง เล่นเกม ใช้เวลา 5-20 นาที ส่วนใหญ่ไม่มีการบอกจุดประสงค์และแนวทางการเรียนแก่นักเรียน

ด้านการดำเนินการสอนนั้น ครูดำเนินการสอนโดยการบรรยายและอธิบายพร้อมกับยกตัวอย่างประกอบ ใช้ภาษาไทยกลางพูดกับนักเรียนได้อย่างสุภาพ และเข้าใจง่าย ครูจะสอนโดยยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางเป็นส่วนใหญ่ มีครูเพียงโรงเรียนเดียวเท่านั้นที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุด และมีการเชิญวิทยากรในห้องถ้มาให้ความรู้กับนักเรียนในบางครั้ง

ด้านการสรุปบทเรียนนั้น ครูทุกโรงเรียนได้ทำการสรุปบทเรียนทุกครั้งที่ทำการสอน ด้วยการซักถามความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนเป็นหลัก

2. พฤติกรรมการใช้สื่อการเรียนการสอน

ครูส่วนใหญ่มีการเตรียมสื่อการเรียนการสอนก่อนสอน สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ส่วนมาก ได้แก่ สื่อประเภทของจริง รูปภาพ และบัตรคำ

เทคนิคการสอนที่ใช้ส่วนใหญ่ของครูทุกโรงเรียน คือ ใช้วิธีการบรรยาย นอกจากนี้มีการใช้กระบวนการกลุ่ม การพาไปทัศนศึกษา และการสาธิตบ้างเป็นบางครั้ง แต่มีการใช้น้อยมาก

3. การวัดและประเมินผลการเรียน

ครูทุกโรงเรียนมีการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนโดยยึดวัตถุประสงค์ของบทเรียนเป็นหลัก แต่ส่วนใหญ่ปรับแก้สำหรับจุดประสงค์ที่เห็นว่าไม่สอดคล้องกับธรรมชาติของนักเรียนชาวไทยภูเขา และบางจุดประสงค์ที่นักเรียนชาวไทยภูเขาไม่สามารถปฏิบัติได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนนั้น พบว่า ครูได้ใช้เครื่องมือวัดผลหลาย ๆ รูปแบบ เช่น ใช้การสังเกต การซักถาม และให้ทำแบบฝึกหัด แต่ครูส่วนใหญ่ไม่มีการบันทึกผลการประเมินไว้เป็นหลักฐาน

4. การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน

ครูทุกโรงเรียนสอนนักเรียนด้วยอารมณ์แจ่มใส มีความเป็นกันเองกับนักเรียน ยอมรับความคิดเห็นของนักเรียนและมีการใช้นิทานภูมิปัญญาเสริมแรงมาใช้กับนักเรียน

ครูส่วนใหญ่มีการจัดสภาพห้องเรียน ด้วยการนำรูปภาพต่าง ๆ มาประดับฝาผนัง มีการจัดป้ายนิเทศ และครูบางโรงเรียนยังไม่มีการจัดทำตารางแสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ยกเว้นโรงเรียนบ้านรุ่งอรุณ โรงเรียนบ้านผางาม และโรงเรียนบ้านเนินหลวง

5. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ด้านการบริการสุขภาพอนามัยนั้น พบว่า มีโรงเรียนอยู่ 2 โรงเรียน มีการตรวจความสะอาดของร่างกายและเสื้อผ้านักเรียนทุกเช้า สำหรับมีเพียง 1 โรงเรียนเท่านั้นที่มีการตรวจความสะอาดของร่างกาย และเสื้อผ้านักเรียน แต่ยังไม่ได้ตรวจทุกวัน อีก 3 โรงเรียนไม่พบว่า มีการตรวจความสะอาดของร่างกายและเสื้อผ้านักเรียนแต่อย่างใด

โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้จัดให้มีห้องพยาบาล พบเพียง 1 โรงเรียนเท่านั้นที่จัดให้มีห้องพยาบาล แต่ทุกโรงเรียนได้จัดเตรียมยาและเวชภัณฑ์ไว้บริการสำหรับนักเรียน ทุกโรงเรียนมีการส่งเสริมสนับสนุนการเล่นกีฬา มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนในรูปคณะกรรมการนักเรียน โดยฝึกการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี ตลอดจนฝึกให้รู้จักการทำงานเป็นกลุ่มนักเรียน

ด้านการจัดโครงการอาหารกลางวันนั้น พบว่า ทุกโรงเรียนมีการจัดบริการแบบให้เปล่าสัปดาห์ละ 1-2 วัน ภายหลังรับประทานอาหารกลางวันบางโรงเรียนจัดให้นักเรียนได้มีการแปรงฟัน

ด้านการจัดกิจกรรมสหกรณ์นั้น มีเพียงโรงเรียนเดียวเท่านั้นที่จัดกิจกรรมสหกรณ์และจัดได้ผลเป็นอย่างดี สำหรับการจัดบริการแนะแนวแก่นักเรียนนั้นทุกโรงเรียนไม่มีครูแนะแนวโดยเฉพาะแต่ครูประจำชั้นจะทำหน้าที่เป็นครูแนะแนวไปในตัว

6. การสอนซ่อมเสริม

โรงเรียนส่วนใหญ่ได้จัดให้มีการสอนซ่อมเสริมแก่นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนยกเว้นโรงเรียนบางโรงเรียน แต่ไม่มีการจัดทำแผนการสอนซ่อมเสริมอย่างเป็นกิจลักษณะ วิธีการที่ใช้ในการสอนซ่อมเสริม ได้แก่ การอธิบายในหนังสือเรียน และไม่มีการใช้สื่ออื่น ๆ เพิ่มเติม

3. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน

1. วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้บริหารและครูผู้สอนทุกโรงเรียน มีความเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับอุปสรรคปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน คือ นักเรียนมีปัญหาด้านการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกับครู นักเรียนขาดเรียนบ่อย และมีอยู่ 3 โรงเรียนที่ผู้บริหารและครูผู้สอนได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของโรงเรียนที่พบ คือ โรงเรียนมีครูไม่ครบชั้นเรียน และผู้ปกครองของนักเรียนไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการศึกษา

ผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่ ยังไม่มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากครูสอนไม่ทันตามหลักสูตรกำหนด นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเป้าหมายของโรงเรียน ครูขาดการเตรียมการสอนล่วงหน้า ผู้บริหารทุกคนและครูผู้สอนส่วนใหญ่ต่างเห็นควรให้มีการปรับปรุงงานการเรียนการสอน ทั้งตัวครูและกระบวนการเรียนการสอน เช่น ครูควรมีการเตรียมการสอนทุกครั้ง และมีการติดตามผลการเรียนของเด็กร้อยต่อหนึ่ง

2. พฤติกรรมการใช้สื่อการเรียนการสอน

ผู้บริหารและครูผู้สอนทุกโรงเรียน ได้ยอมรับว่า ครูไม่ค่อยมีการนำสื่อมาใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนเท่าที่ควร ครูควรมีการปรับปรุงการใช้สื่อให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ รวมทั้งควรมีการผลิตสื่ออย่างง่ายด้วยตนเอง จากวัสดุในท้องถิ่นให้มากที่สุด

ผู้บริหารและครูผู้สอนทุกคนยังเห็นว่าสื่อต่าง ๆ ที่โรงเรียนมีอยู่นั้นยังไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้ของครู สื่อที่ขาดแคลนและโรงเรียนส่วนใหญ่มีความต้องการ คือ บัตรคำ อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ของทุกระดับชั้น และวิทยุเพป

3. การวัดและประเมินผลการเรียน

ผู้บริหารและครูผู้สอนทุกคนเห็นว่า ครูได้มีการใช้เทคนิควิธีการวัดผลรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การสังเกต การซักถาม การทำแบบฝึกหัด และการทดสอบข้อเขียน ซึ่งวิธีวัดผลที่ครูใช้กันมาก คือ การสังเกต การซักถาม การให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด และการวัดผลการเรียนของนักเรียนในแต่ละครั้ง ครูยึดและปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการวัดและประเมินผลในระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 พ.ศ. 2524 รวมทั้งมีการประเมินผลผู้เรียนอย่างต่อเนื่องทั้ง 3 ระยะ คือ ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนแล้ว ยกเว้นโรงเรียนบางโรงเรียนที่ผู้บริหารและครูผู้สอนกล่าวว่า ไม่สามารถยึดถือตามระเบียบดังกล่าวในการประเมินผลนักเรียนได้ทั้งหมด แต่ได้มีการปรับยืดหยุ่นตามความเหมาะสม

4. การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน

ผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังไม่พึงพอใจต่อการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน เนื่องจากเห็นว่า ครูยังไม่ได้จัดสภาพห้องเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเท่าที่ควร

ยกเว้นบางโรงเรียนที่ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน และต่างให้ความเห็นว่า ครูควรปรับปรุงการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนด้วยการจัดตกแต่งสภาพห้องเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากยิ่งขึ้น ยกเว้นครูผู้สอนของโรงเรียนบางโรงเรียนมีความเห็นว่าตนเองสามารถจัดได้ดีไม่ต้องปรับปรุงการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนอีก

5. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ทุกโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมที่จัดเหมือนกันได้แก่ กิจกรรมโครงการอาหารกลางวัน กิจกรรมเสริมสร้างประชาธิปไตย กิจกรรมกีฬา กิจกรรมบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน แต่มีเพียงหนึ่งโรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอื่น ๆ อีก เช่น กิจกรรมสหกรณ์ กิจกรรมการสร้างเสริมวินัย กิจกรรมการปลูกผัก กิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ และกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์

กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัดแล้วประสบผลสำเร็จมากที่สุด คือ กิจกรรมโครงการอาหารกลางวัน สำหรับกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัดแล้วประสบผลสำเร็จน้อยที่สุด คือ กิจกรรมเสริมสร้างประชาธิปไตย

ผู้บริหารส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นต่อการสนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร คือ ได้มีการสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ครู นักเรียน และประชุมชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบ ตลอดจนขอความช่วยเหลือจากชุมชน มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัด รวมถึงการจัดหางบประมาณทั้งจากภาครัฐและเอกชนมาสนับสนุน ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า จะสนับสนุนการดำเนินงานทุกรูปแบบ และปฏิบัติงานตามที่ผู้บริหารมอบหมายให้ดีที่สุด ตลอดจนประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับนักเรียน

6. การสอนซ่อมเสริม

โรงเรียนส่วนใหญ่ครูมีการจัดสอนซ่อมเสริมให้แก่เด็กนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียน เช่น เรียนอ่อน ขาดเรียนบ่อย แต่ยังสอนไม่ต่อเนื่องทุกวัน ยกเว้นโรงเรียนบางโรงเรียนที่ผู้บริหารและครูผู้สอนยอมรับว่า ครูไม่ได้จัดการสอนซ่อมเสริมแก่นักเรียน

ผู้บริหารและครูผู้สอนทุกโรงเรียน ได้ให้ความเห็นต่อการสนับสนุนการจัดสอนซ่อมเสริมว่า จะจัดให้มีการจัดสอนซ่อมเสริมแก่นักเรียนอย่างต่อเนื่องทุกวัน รวมทั้งจะให้มีการจัดทำบันทึกการสอนซ่อมเสริมอย่างเป็นรูปแบบไว้ด้วย

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนชาวไทยภูเขาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษากิ่งอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอนครั้งนี้ มีข้อสังเกตและการอภิปรายเพิ่มเติมในรายละเอียดบางประเด็นดังนี้

1. วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

จากการที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน มีความเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน คือ นักเรียนมีปัญหาการใช้ภาษาไทยในการเรียนการสอนและการสื่อความหมาย ซึ่งอาจเป็นเพราะนักเรียนชาวไทยภูเขาส่วนมากเคยชินกับการพูดภาษาถิ่นในชุมชนของตนเอง ซึ่งแตกต่างกันไปตามเผ่าพันธุ์ ความที่เด็กเคยชินกับการใช้ภาษาถิ่น และไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับภาษาไทยมาก่อน ภาษาไทยจึงเป็นภาษาที่เด็กไม่รู้และไม่มีประสบการณ์ เมื่อเด็กเข้ามาับการศึกษาในโรงเรียน โดยเฉพาะในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 จึงเรียนรู้ภาษาไทยได้ช้า และไม่เข้าใจภาษาไทยดีพอ จึงส่งผลต่อการเรียนในกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ ที่ต้องใช้ภาษาไทยทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมศักดิ์ ตาไชย (2531, หน้า 86) ที่พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตกต่ำชั้นของนักเรียนชาวเขาในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ คือ นักเรียนมีปัญหาการใช้ภาษาไทยในการสื่อความหมาย ทั้งนี้เป็นเพราะเด็กไม่เคยชินกับการใช้ภาษาไทย เมื่อเข้าโรงเรียนในระยะแรกจึงมีปัญหาในการเรียน และส่งผลต่อการตกต่ำชั้นในที่สุด ประกอบกับครูผู้สอนในโรงเรียนมีปัญหาด้านภาษา กล่าวคือ ครูผู้สอนเป็นคนไทยพื้นราบหรือคนไทยภาคกลาง พูดภาษาชาวไทยภูเขาไม่ได้ทำให้มีปัญหาในการสื่อความหมายกับนักเรียน ซึ่งความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับข้อสรุปเรื่องปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับชาวเขาของ ขจิตถัย บุรุษพัฒน์ (2528, หน้า 12) และสอดคล้องกับข้อสรุปปัญหาการจัดการศึกษาของ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527, หน้า 90-91) ที่สรุปว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนชาวเขาเอง มีปัญหาด้านภาษา คือ ครูพูดภาษาชาวเขาไม่ได้ ทำให้มีปัญหาในการสื่อความหมายกับนักเรียนและผู้ปกครอง

ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอีกปัญหาหนึ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเห็นสอดคล้องกัน คือ นักเรียนขาดเรียนบ่อย ซึ่งผู้บริหารและครูผู้สอนได้ให้ความเห็นว่าเนื่องจากมีปัญหาในการใช้ภาษาไทยในการเรียนและสื่อความหมาย จึงส่งผลให้เด็กไม่กล้าแสดงออกหรือไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะเด็กพูดภาษาไทยไม่ได้ ไม่เข้าใจในภาษาไทย และไม่สามารถอ่านคำสั่งหรือปฏิบัติตามคำสั่งของครูได้ ทำให้นักเรียนบางคนเกิดความท้อแท้ใจ ไม่สนใจเรียนและในที่สุดเด็กจะขาดเรียน อีกสาเหตุหนึ่งของการขาดเรียนของนักเรียนคือ ผู้ปกครองนักเรียนต้องการใช้แรงงานเด็กในฤดูกาลทำไร่และฤดูกาลเก็บเกี่ยว เด็กต้องช่วยเหลือผู้ปกครองในการดูแลน้อง ดูแลสัตว์เลี้ยง และทำงานบ้านอื่น ๆ ที่ผู้ปกครองมอบหมาย ซึ่งสอดคล้องกับข้อสรุปการขาดเรียนของนักเรียน ของ สมศักดิ์ ตาไชย (2531, หน้า 87) ที่พบว่า นักเรียนขาดเรียนบ่อย เพราะนักเรียนมีภาระที่บ้านมาก และในบางฤดูกาลเด็กนักเรียนบางคนต้องติดตามผู้ปกครองไปทำไร่หรือทำนาที่ห่างไกลหมู่บ้านมาก โดยทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้ปกครองดูแลน้อง ดูแลสัตว์เลี้ยง เพื่อให้ผู้ปกครองทำงานสะดวกขึ้น

ครูสอนไม่ทันตามหลักสูตรกำหนดเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความเห็นสอดคล้องกันเพราะว่า นักเรียนชาวไทยภูเขาจะมีปัญหาการใช้ภาษาไทยในการเรียนการสอนและสื่อความหมาย ทำให้ครูต้องใช้เวลาสอนมากกว่าปกติและต้องดำเนินการสอนไปอย่างช้า ๆ จึงส่งผลให้ครูไม่สามารถสอนให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ครบถ้วน อีกทั้งคิดว่า เนื้อหาวิชาและกิจกรรมที่กำหนดมีมากเกินไปสำหรับนักเรียนชาวไทยภูเขา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิต ศรีจอมแบ่ง (2527, หน้า 20) ที่พบว่า ครูสอนไม่ทันหลักสูตรเพราะเนื้อหาวิชาในหลักสูตรมากเกินไป ดังนั้นเนื้อหาวิชาที่กำหนดในหลักสูตร ควรจะได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับผู้เรียน (นักเรียนชาวไทยภูเขา) โดยนำมาปรับ ขยาย เพิ่ม หรือลดเนื้อหาตามลัทธิประสบการณ์ วิธีการสอน สื่อการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่นและ

ผู้เรียน ดังที่ พิมล มัธยมบุรุษ (2531, หน้า 190) กล่าวว่า ห้องเรียนแต่ละห้องที่โรงเรียนตั้งอยู่มีสภาพปัญหาและความต้องการแตกต่างกัน การนำหลักสูตรไปใช้ควรมีความยืดหยุ่น โดยเปิดโอกาสให้ห้องเรียนระดับอำเภอ กลุ่มโรงเรียนและโรงเรียนสามารถปรับแผนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของห้องเรียนนั้น ๆ ได้ และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (อังกูณ พิมล มัธยมบุรุษ, 2531, หน้า 36-37) กล่าวว่า โรงเรียนควรปรับปรุงเนื้อหาวิชาในหลักสูตรชั้นประถมศึกษาที่มีอยู่แล้วให้สอดคล้องกับสภาวะความเป็นอยู่ และความต้องการของการชุมชน

ถึงแม้ว่าครูจะไม่มีการจัดทำบันทึกการสอน แต่ครูผู้สอนแต่ละคนก็ได้มีการเตรียมการสอนไว้ล่วงหน้า โดยการศึกษาคู่มือครู และแผนการสอน ซึ่งยังถือว่าการเตรียมตัวอยู่พอสมควร ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2525, หน้า 66-69) ได้กล่าวว่า ครูจะต้องเตรียมการสอนโดยการศึกษาคู่มือครู แผนการสอน การเตรียมตัวของครูมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอน คือ เป็นการเตือนความจำของครู ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนของครูมีระเบียบขึ้น ทำให้ครูสอนด้วยความมั่นใจ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเลื่อมใสและศรัทธาในตัวครู ทองพล นฤอึ้ง (2535, หน้า 2) ได้กล่าวว่า การเตรียมการสอนช่วยให้ครูผู้สอนสามารถจัดเตรียมกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ทั้งในเรื่องทรัพยากรของโรงเรียน ทรัพยากรท้องถิ่น ค่านิยม ความเชื่อ และสภาพที่เป็นจริงของท้องถิ่น สุนท อมรวิวัฒน์ และ ทิศนา แชนมณี (2526, หน้า 76-77) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการซึ่งประกอบด้วยวางแผนเพื่อเตรียมการสอน เช่น การรวบรวมปัญหา และความต้องการของนักเรียนการเตรียมความพร้อมให้แก่แก่นักเรียน การกำหนดจุดประสงค์ที่จะสอน การกำหนดความคิดรวบยอด การกำหนดโครงสร้างเนื้อหา และประสบการณ์ การกำหนดวิธีสอนและกิจกรรม การเตรียมสื่อการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมของห้องเรียน ซึ่งการเตรียมการด้านต่าง ๆ จะช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสาเหตุที่ครูส่วนใหญ่ไม่ได้จัดทำบันทึกการสอน อาจเป็นเพราะครูเห็นว่า การจัดทำบันทึกการสอนไม่มีความสำคัญ และครูส่วนใหญ่ไม่มีเวลาพอ เนื่องจากต้องรับผิดชอบงานต่าง ๆ ด้วย ครูแต่ละคนจะได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานหลายด้าน ได้แก่ สอนประจำชั้น สอน

ประจำวิชา รับผิดชอบงานโครงการต่าง ๆ ปฏิบัติงานด้านธุรการ ด้านวิชาการอื่น ๆ อันเนื่องมาจากแต่ละโรงเรียนมีครูจำนวนน้อย แต่งานโรงเรียนมีมาก ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สงวน สุทธิเลิศอรุณ (อ้างใน อุไร เรือนโฮง, 2536, หน้า 126) ว่าครูผู้สอนได้รับมอบหมายงานให้ปฏิบัติหลายด้าน ได้แก่ สอนประจำชั้น สอนประจำวิชา รับผิดชอบโครงการต่าง ๆ

2. พฤติกรรมการใช้สื่อการเรียนการสอน

ครูส่วนใหญ่มีการใช้สื่อการเรียนการสอนค่อนข้างน้อย สื่อที่ครูใช้บ่อยที่สุด ได้แก่ หนังสือเรียน ชอล์ค และกระดานดำ ส่วนสื่ออื่น ๆ ครูไม่ค่อยมีการใช้เท่าที่ควร ซึ่งอาจเป็นเพราะการหาสื่อให้ตรงกับจุดมุ่งหมายในการสอน และสื่อที่เหมาะสมกับเนื้อหาในค่อนข้างหายาก ตลอดจนครูไม่มีเวลาเตรียมสื่อการสอน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531, หน้า 38) ที่พบว่า ครูในโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และทักษะการผลิตสื่อการสอน การหาสื่อให้ตรงกับจุดมุ่งหมายในการสอนนั้นค่อนข้างยากและครูเองก็ไม่มีเวลาพอในการเตรียมสื่อการสอนในชั้นเรียน นอกจากนี้ยังพบว่า สื่อประกอบการเรียนการสอนของโรงเรียนทุกโรงเรียนยังมีไม่พอเพียง เนื่องจากโรงเรียนทุกโรงเรียนเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในแต่ละปีได้รับงบประมาณอย่างจำกัด สำหรับจัดซื้อสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตสื่อของครู ทุกโรงเรียนยังขาดแคลนอยู่มาก ได้แก่ กระดาษสีต่าง ๆ สี กาว ดินน้ำมัน วัสดุภาพต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิฑิต ศรีจอมแปลง, 2527, หน้า 18) ที่กล่าวว่า วิธีสอนที่ใช้ยังไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควรเพราะขาดการสนับสนุนในด้านสื่อการเรียนการสอน ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำ และพบอีกว่าทุกโรงเรียนยังมีสื่อประเภทหนังสืออ่านประกอบ เอกสารประกอบการค้นคว้าสำหรับนักเรียน ไม่พอเพียงกับความต้องการใช้ของครู ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มนริรา คำกลาง (2532, หน้า 128) ซึ่งพบว่าครูได้รับเอกสารประกอบการค้นคว้า หนังสืออ่านประกอบ สื่อการเรียนการสอนต่อจำนวนนักเรียนและการสนับสนุนด้านงบประมาณยังไม่พอเพียง เพราะสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอนขาดแคลนงบประมาณในการจัดหาได้อย่างเพียงพอกับความต้องการของครู

ในการดำเนินการสอนนั้น ครูส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในการสอนแบบยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ ครูใช้วิธีสอนแบบบรรยาย การอธิบาย การเล่าเนื้อหาในบทเรียนให้นักเรียนฟังมากกว่าวิธีสอนแบบอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติมาพร ดุษฎีหล้า (2535, หน้า 124-125) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนดนตรีไทยดีเด่นในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า พฤติกรรมที่ครูยังใช้และปฏิบัติในการสอน คือ การบอกบรรยายและการอธิบายให้นักเรียนฟัง ฌกา สัตยธรรม (2524, หน้า 128) กล่าวว่า เป็นการให้เนื้อหาหรือประสบการณ์ทางอ้อมแก่ผู้เรียน ถ้าผู้เรียนมีความสนใจ การสอนและการเรียนก็จะประสบความสำเร็จ ถ้าผู้เรียนขาดความสนใจ การสอนแบบนี้ก็จะไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เพราะไม่เกิดการรับรู้ที่จะนำไปปฏิบัติให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์

การที่ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบบรรยายอาจเป็นเพราะครูมีความถนัดเป็นวิธีที่สะดวกสบายกว่าวิธีสอนแบบอื่น และไม่ต้องใช้เวลาเตรียมการสอนมาก แต่วิธีการสอนดังกล่าวไม่ได้สนองเจตนารมณ์ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ที่ว่า วิธีจัดการเรียนการสอนที่ดีต้องให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมและแสดงออกมากที่สุด โดยเน้นการกระทำ คือ ให้นักเรียนได้คิด ได้แสดงความคิดเห็น โดยการอภิปราย หรือได้ทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับข้อสรุปปัญหาการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526, หน้า 90) และงานวิจัยของ ไพบูลย์ แจ่มพงษ์ (2528, หน้า 102) ที่พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย โดยมีครูเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน

3. การวัดและประเมินผลการเรียน

ครูทุกคนให้ความสำคัญต่อการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียน โดยใช้การสังเกตพฤติกรรม ตรวจแบบประเมินหรือผลงานภาคปฏิบัติ ทดสอบด้วยวาจา ทดสอบด้วยข้อเขียน ประเมินผลรายจุดประสงค์ระหว่างเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และประเมินผลภายหลังการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณิรา คำกลาง (2532, หน้า 127) ที่ว่า การวัดและประเมินผลเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอน ครูจะต้องใช้วิธีการวัดและประเมิน

ผลหลาย ๆ วิธี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ แต่ก็พบอีกว่า ครูส่วนใหญ่ไม่มีการวัดความรู้พื้นฐานของนักเรียนก่อนเรียน ซึ่งครูได้ให้ความเห็นว่าไม่ต้องการให้เสียเวลาในการเรียนการสอนมากเกินไป และคิดว่าไม่เป็นสิ่งจำเป็นมากนักเพราะมีการประเมินผลนักเรียนระหว่างเรียนและหลังเรียนอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องมีการวัดความรู้พื้นฐานของนักเรียนก่อนเรียน ซึ่งความคิดเห็นของครูในเรื่องนี้ขัดแย้งกับงานวิจัยของ มนธิรา คำกลาง (2532, หน้า 130) ซึ่งทำการวิจัยกับครูในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยสรุปความเห็นได้ว่า ครูผู้สอนมีความเห็นต่อการทดสอบความรู้พื้นฐานนักเรียนว่าเป็นสิ่งจำเป็นมาก

4. การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน

จากการที่ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนมีความเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับความไม่พึงพอใจต่อการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ในด้านการจัดสภาพชั้นเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่า ยังจัดได้ไม่เหมาะสมเท่าที่ควร ซึ่งอาจเป็นเพราะโรงเรียนขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับการจัดตกแต่งห้องเรียน เช่น กระดาษสี รูปภาพต่าง ๆ และกาว สำเหตุสำคัญก็เนื่องมาจากโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ในแต่ละปีได้รับงบประมาณจัดสรรน้อยไม่เพียงพอต่อการจัดซื้อหรือจัดหาวัสดุอุปกรณ์สำหรับการจัดตกแต่งนั่นเอง และอีกสาเหตุหนึ่งก็คือ อาคารเรียนเป็นแบบชั่วคราวทำให้การจัดสภาพชั้นเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู กระทำได้ไม่เหมาะสมเท่าที่ควร

การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่ดี นอกจากจัดชั้นเรียนให้สะอาดเรียบร้อย สวยงาม ให้น่าอยู่น่าเรียนแล้ว ผู้วิจัยคิดว่าสิ่งที่ครูควรคำนึงถึงก็คือ ควรมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ภายในห้องเรียนอยู่เสมอ เพื่อเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจ ส่วนประกอบในห้องเรียนที่สำคัญประการหนึ่ง คือ มุมหนังสือ ครูควรจัดให้มีที่เฉพาะสำหรับให้นักเรียนนั่งอ่านหนังสืออย่างเป็นกิจลักษณะ ควรหาวิธีการที่ได้หนังสือใหม่ ๆ มาให้นักเรียนอ่าน เช่น หมุนเวียนหนังสือกับชั้นเรียนอื่น หรือโรงเรียนอื่น ๆ เป็นต้น

ในบางครั้งมีนักเรียนบางคนขาดความตั้งใจและความกระตือรือร้นในการเรียน ครูจะต้องใช้ความสามารถส่วนตัว เพื่อควบคุมชั้นเรียนและสร้างบรรยากาศในการเรียนที่ดีให้เกิดขึ้น วิธีการควบคุมชั้นเรียน แสดงให้เห็นถึงการดูแลเอาใจใส่นักเรียนของครูในระหว่างการเรียนการสอน เช่น การใช้คำถามกับนักเรียนที่ไม่สนใจเรียน การพูดเตือน นอกจากนี้ครูจะต้องกระตุ้นให้นักเรียนร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการยั่วยุให้นักเรียนคิด แสดงความคิดเห็น หรือการอภิปราย จะเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ปรารภ สุธรินทร์ (2531, หน้า 184) ที่กล่าวว่า การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่าง ๆ ภายในห้องเรียน นอกจากจะเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และมีบทบาทในห้องเรียนแล้วยังช่วยเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียนด้วย

5. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่า กิจกรรมโครงการอาหารกลางวัน เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่โรงเรียนจัดได้ประสบผลสำเร็จมากที่สุด ซึ่งอาจเป็นเพราะกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรเดียวที่มีงบประมาณสนับสนุนให้ทุกโรงเรียนได้จัดบริการให้แก่นักเรียนอยู่แล้ว อีกทั้งกิจกรรมนี้ยังได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากโครงการพัฒนาที่สูง ไทย-เยอรมัน ในการจัดสรรวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ สำหรับการจัดบริการอาหารกลางวันแก่นักเรียน โดยจัดสรรให้ทุกโรงเรียนในพื้นที่กิ่งอำเภอปางมะผ้าด้วย

สำหรับกิจกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนยอมรับว่า เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่โรงเรียนแล้วประสบผลสำเร็จน้อยที่สุดก็คือ กิจกรรมเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนยังขาดการฝึกฝนประชาธิปไตยแก่นักเรียนอย่างจริงจัง เช่น ครูจัดบรรยากาศการเรียนการสอนในชั้นเรียน ไม่เหมาะสมกับประชาธิปไตย ขาดการจัดกิจกรรมสนทนา หน้าเสาธงตอนเช้า ไม่ได้จัดตั้งกรรมการนักเรียนเพื่อฝึกฝนให้นักเรียนได้เป็นผู้นำผู้ตามที่ดี และครูเองก็อาจไม่ได้ทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อนักเรียนด้วย นอกจากนี้ยังพบข้อคิดเห็นเพิ่มเติมที่น่าสนใจซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การจัดกิจกรรมดังกล่าวไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร กล่าวคือ พฤติกรรมทางวัฒนธรรมของผู้ชายชาวไทยภูเขาเผ่าลีซอและมูเซอ ซึ่งผู้ชายต้องเป็นผู้นำ

ในทุก ๆ ด้าน ในขณะที่ผู้หญิง ไม่มีโอกาสจะเป็นผู้นำหรือแม้กระทั่งจะเสนอความคิดเห็นใด ๆ ได้ จึงมีผลต่อนักเรียนและจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การจัดกิจกรรมเสริมสร้างประชาธิปไตยของโรงเรียนที่มีชาวไทยภูเขาทั้ง 2 เผ่าเรียนอยู่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร อันจะส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษาไม่เป็นไปตามหลักการและเจตนารมณ์ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้

6. การสอนซ่อมเสริม

ครูส่วนใหญ่จัดให้มีการสอนซ่อมเสริมให้แก่นักเรียนที่ขาดเรียนบ่อย และนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นการสอนซ่อมเสริมให้แก่นักเรียนที่ยังไม่ผ่านการประเมิน ดังที่ องค์การ อินทรมพรรย (2524, หน้า 74-167) กล่าวว่า ครูประถมศึกษาควรดำเนินการสอนตามขั้นตอน เช่น การนำเข้าสู่บทเรียน การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน การสรุป การวัดและประเมินผล โดยใช้วิธีการและเทคนิคต่าง ๆ เมื่อปรากฏว่านักเรียนคนใดไม่ผ่านจุดประสงค์หรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ควรมีการสอนซ่อมเสริมเพื่อช่วยเหลือและแก้ปัญหาของเด็ก

ถึงแม้ว่าครูส่วนใหญ่จะได้จัดให้มีการสอนซ่อมเสริมในช่วงนอกเวลาเรียนปกติ แต่ก็ไม่ได้จัดสอนทุกวัน ทั้งนี้เนื่องจากในการสอนซ่อมเสริมนั้น ครูประสบกับปัญหาการจัดการเกี่ยวกับสิ่งจำเป็นในการสอนซ่อมเสริม เช่น ระยะเวลาที่ใช้ในการสอน การเตรียมสถานที่ และการจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน จึงทำให้ครูไม่มีเวลาเพียงพอให้กับการสอนซ่อมเสริม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุภาพร ราชกรกิจ (อ้างใน ดุสิต สมศรี, 2534, หน้า 81) ที่พบว่า ครูไม่สามารถสอนซ่อมเสริมนอกเวลาปกติได้เพราะครูมีชั่วโมงสอนมาก ทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอให้กับการสอนซ่อมเสริม และอีกสาเหตุหนึ่งที่ครูไม่ได้จัดสอนซ่อมเสริมทุกวันนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนยังไม่ค่อยให้ความสำคัญ จึงไม่ได้มีการกำหนดเป็น โครงการหรือแผนงาน ให้ครูผู้สอนได้ปฏิบัติตามการสอนซ่อมเสริมให้แก่เรียนอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะ

1. สำหรับสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอปางมะผ้า

1.1 ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ทุกโรงเรียนประสบปัญหาเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยในการเรียนการสอนและสื่อความหมาย ดังนั้นควรให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มทักษะภาษาไทย โดยเฉพาะในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ควรเน้นเป็นพิเศษ สนับสนุนให้โรงเรียนในสังกัดเปิดชั้นเรียนระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมของนักเรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เพื่อให้เด็กเรียนมีความพร้อมก่อนที่จะเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาต่อไป รวมทั้งจัดให้มีการประชุมพิเศษและให้ความรู้แก่ครูบรรจุใหม่เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและภาษาพูดของชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ เพื่อครูเหล่านั้นจะสามารถดำรงตนในชุมชนชาวไทยภูเขาที่ปฏิบัติงานอยู่ได้อย่างไม่มีปัญหา

กิจกรรมการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรหรือแผนการสอนนั้น เมื่อครูนำไปปฏิบัติจะต้องมีการปรับให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน โดยควรจะมีการปรับหลักสูตรหรือแผนการสอนในระดับกิ่งอำเภอ กลุ่มโรงเรียน และโรงเรียนเพื่อให้แผนการสอนนั้นตอบสนองต่อท้องถิ่นให้มากที่สุด

เกี่ยวกับปัญหาการขาดเรียนของนักเรียน เนื่องจากผู้ปกครองต้องการให้แรงงานจากเด็กในฤดูกาลทำไร่ ทำนา และฤดูเก็บเกี่ยวนั้น สมควรพิจารณาการเปิด-ปิดภาคเรียนของโรงเรียนให้เหมาะสม และสอดคล้องกับฤดูกาลที่ผู้ปกครองต้องการให้แรงงานเด็ก

การไม่ทำบันทึกการสอนของครูผู้สอนส่วนใหญ่ สมควรกระตุ้นส่งเสริมให้ครูได้ทำบันทึกการสอน โดยให้ผู้บริหารมีการตรวจดูบันทึกการสอนอย่างสม่ำเสมอ กระตุ้นให้ครูได้ทำการสอนตามบันทึกการสอนและควรออกแบบบันทึกการสอนที่เป็นระบบสะดวกต่อการบันทึกการสอนแต่ละครั้ง โดยบันทึกในสารระองค์ประกอบสำคัญ ๆ เท่านั้น

1.2 ครูส่วนใหญ่ไม่นิยมใช้สื่อประกอบการสอนนั้น ควรเน้นให้ครูใช้สื่อประกอบการสอนทุกครั้งในทุกเนื้อหาวิชาที่สอน เกี่ยวกับปัญหาสื่อไม่พอเพียงของโรงเรียนนั้น สมควรส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนผลิตสื่อขึ้นใช้เอง โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ ควร

จัดให้มีการอบรมครูให้มีความรู้ความเข้าใจ เพื่อฝึกฝนทักษะในการผลิตสื่อเอง ตลอดจนสนับสนุนให้ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนได้ผลิตสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ในทุกกลุ่มประสบการณ์ เพื่อเป็นต้นแบบหรือให้โรงเรียนในสังกัดยืมและผลิตใช้

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังมีพฤติกรรมการสอนแบบยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางนั้น สมควรจัดอบรมครูให้เข้าใจถึงเทคนิคและวิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เพื่อให้ครูได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง พร้อมทั้งสนับสนุนให้ผู้บริหารโรงเรียนมีการนิเทศการสอนของครูอย่างสม่ำเสมอ

1.3 ในด้านการวัดและประเมินผลการเรียน สมควรมีการวิเคราะห์งานการสอนหรือจุดประสงค์ในแต่ละบทเรียน เพื่ออำนวยความสะดวกในการวัดและประเมินผลการเรียนแก่ครู ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแก่นักเรียนได้อย่างเหมาะสม และควรจะกระตุ้นส่งเสริมให้ครูนำเอาผลจากการวัดและประเมินผลมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มากขึ้น

1.4 ในด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน สมควรสนับสนุนส่งเสริมให้ครูเห็นความสำคัญของการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการปรับปรุงสภาพห้องเรียนได้อย่างเหมาะสม โดยแสวงหาและขอรับการบริจาคเงินหรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ จากภาคเอกชนเพื่อจัดสรรให้โรงเรียนนำไปดำเนินการเอง

1.5 ในด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ควรจะสนับสนุนและส่งเสริมให้โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนพัฒนาทุกด้านทั้งพฤติกรรมด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติที่พึงประสงค์ โดยสนับสนุนการจัดหางบประมาณจากทั้งภาครัฐและเอกชน ให้แก่โรงเรียน เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ เช่น กิจกรรมโครงการอาหารกลางวัน กิจกรรมบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน และกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน เป็นต้น

1.6 ในด้านการสอนซ่อมเสริม สมควรสนับสนุนให้ครูทุกโรงเรียนจัดให้มีการสอนซ่อมเสริมแก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยให้ทุกโรงเรียนได้กำหนดเป็นโครงการ หรือแผนงานให้ครูทุกคนมีการจัดสอนซ่อมเสริมตลอดปี สนับสนุนให้ครูมีการจัดทำแบบบันทึกการสอนซ่อมเสริมเสนอ